

KINNITATUD
Siseministri 13.06.2024 käskkirjaga nr 1-3/59
„Siseministeeriumi töökord piirihalduse ja
viisapoliitika rahastu, Varjupaiga-, Rände- ja
Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi
programmiperioodi 2021–2027 vahendite
kasutamiseks“
LISA 9

**SISETURVALISUSPOLIITIKA
VALDKONNA FONDIDE (VASTUTAVA)
KORRALDUSASUTUSE RISKIDE
HINDAMISE JA JUHTIMISE
RAAMISTIK**

September 2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Riskijuhtimise põhimõisted	4
2. Riskide hindamise ja juhtimise üldised põhimõtted	4
2.1 Riskide hindamine	5
2.2 Riskide hindamise sagedus	5
2.3 Riskide hindamise üldine korraldus	5
3. Riskide hindamise metoodika.....	5
3.1 Riskide põhivaldkonnad.....	6
3.2 Riskide sõnastamine.....	6
3.3 Olemasolevate maandusmeetmete kirjeldamine	7
3.4 Riskide hindamise etapp	7
3.5 Täiendavate maandusmeetmete kirjeldamine ning tähtaegade ja vastutajate määramine.....	8
VA/KA ülesandeid reguleerivad õigusaktid ja juhendid	9
EL tasandi õigusaktid.....	9
Riigisiseseid õigusaktid ja juhendid.....	10
Riskide hindamise vorm	12

Sissejuhatus

Kooskõlas Vabariigi Valitsuse 13. novembri 2014. a korraldusega nr 482 „Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi vastutava asutuse ja auditeerimisasutuse määramine“ ja vastavalt Vabariigi Valitsuse 31. mai 2012. a määruse nr 39 „Siseministeeriumi põhimäärus“ § 23 lõike 2 punkti 2 alusel on Siseministeerium määranud EL eelarveperioodi 2014-2020 Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ja Sisejulgeolekufondi vastutava asutuseks. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 48 lõike 1 alusel täidab Siseministeerium liikmesriigi ja korraldusasutuse ülesandeid Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu puhul (koos *HOME fondid*).

Euroopa Komisjoni (EK) delegeeritud määrus (EL) nr 1042/2014 lisa p 2(h) järgi on perioodi 2014-2020 fondi vastutava asutuse (VA) üheks määramise kriteeriumiks eeskirjade eiramise kord ja pettusevastane võitlus, sealhulgas proportsionaalsete pettusevastaste meetmete kehtestamise kord. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 514/2014 artikkel 11 järgi peavad toetuse andmise ja kasutamise kord ning ressursid olema proportsionaalsed eraldatud toetusega, vähendades nii halduskoormust ja soodustades tõhusat rakendamist. Kontrollimeetmete ja selleks kasutatavate ressursside proportsionaalsuse tagamiseks on oluline, et on hinnatud riske, mille maandamiseks kontrollimeetmeid rakendatakse ning tulenevalt riskide hindamise tulemusest määratakse riskiastmega proportsionaalsed maandavad meetmed.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikkel 74 punkti 1(c) kohaselt on perioodi 2021-2027 fondi korraldusasutuse ülesanne rakendada tulemuslikke ja proportsionaalseid pettusevastaseid meetmeid ja menetlusi võttes arvesse kindlakstehtud riske. Sama määruse XI lisas on juhtimis- ja kontrollisüsteemide (*JKS*) üks peamine nõue proportsionaalsete pettusevastaste meetmete tõhus rakendamine. Sama määruse XVI lisa kohaselt peab *JKS*-is olema kirjeldatud raamistik, millega tagatakse, et vajaduse korral toimub korraldusasutuses asjakohane riskijuhtimine (eelkõige juhul, kui *JKS*-i muudetakse märkimisväärselt).

Käesoleva raamistiku eesmärgiks on kirjeldada nõuded riskide hindamise ja juhtimise protsessi läbiviimiseks vastutavas asutuses / korraldusasutuses. Raamistik võtab arvesse Euroopa Liidu (*EL*) määruseid ning Euroopa Komisjoni (*EK*) juhenditest tulenevaid nõudeid (lisa 1).

Kuna *JKS* ning pettuse riskid võivad sisu poolest kattuda, viiakse läbi *JKS* ja pettuse riskide üheaegne hindamine. Nii *JKS* kui pettuse riske hinnatakse üldjuhul üks kord aastas.

Riskide üheaegne ja ühetaoline hindamine tagab parema ülevaate vastutavas asutuses / korraldusasutuses avalduda võivatest riskidest ning võimaldab planeerida ja viia ellu maandamistegevusi.

1. Riskijuhtimise põhimõisted

- Risk – võimalik oht, et mingi sündmus (sündmuste kompleks), tegevus (tegevuste kompleks) või tegevusetus võivad põhjustada vara või maine kaotuse ning ohustada asutusele pandud ülesannete tulemuslikku täitmist.
- Riskijuhtimine – asutuse süsteemne, koordineeritud ja proaktiivne tegevus, et leida parim tegutsemisviis eesmärkide saavutamiseks.
- Riskijuhtimise protsess – asutuse juhtimispoliitika, -protseduuride ja -tavade süstemaatiline rakendamine riskijuhtimise komponendina.
- Riskijuhtimise raamistik – kogum komponente, mis loovad alused ja organisatsioonilise korralduse riskijuhtimise kavandamiseks, rakendamiseks, seireks, ülevaatuseks ja pidevaks täiustamiseks VA-s/KA-s
- Riskide nimekiri – asutuse ajakohastatud kõikvõimalike riskide nimekiri (ilma hinnanguteta). Jaotatud põhivaldkondade kaupa.
- Riskilävi – asutuse juhtkonna poolt aktsepteeritav riskitase.
- Mõju – riski realiseerumise tulemusena tekkiv kõrvalekalle oodatavast tulemusest või eesmärgist.
- Tõenäosus – sündmuse toimumise/riski avaldumise võimalus ehk kui tõenäoliselt/tihti võiks risk avalduda.
- Maandamine – asutuse poolne tegevus (meetmed), mis on suunatud riski mõju või tõenäosuse ärahoidmisele või vähendamisele.
- Puhas risk – ei ole tehtud midagi, et riski mõju või tõenäosust vähendada, risk enne kontrollimeetmete rakendamist.
- Jääkrisk – riski mõju ja tõenäosus, mis jääb pärast maandamismeetmete rakendamist.

2. Riskide hindamise ja juhtimise üldised põhimõtted

Risk on VA/KA risk vaid siis, kui ta võib ohustada mõnda HOME fondi VA/KA ülesannete täitmisega seotud eesmärki või selle saavutamise seotud tööprotsessi.

EL finantshuvide kaitsmiseks on vaja tuvastada võimalikke rikkumisi ja pettuseid ning tagada eeskirjade eiramise, sh pettuse ärahoidmine, avastamine ja parandamine, rakendades selleks mõjusaid ja proportsionaalseid meetmeid, arvestades tuvastatud riske. Pettustega seotud riskide hindamiseks perioodi 2014-2020 Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamisel on EK töötanud välja eraldi juhendi, milles toodud põhimõtetega on käesolevas raamistikus arvestatud.

Riskijuhtimise eesmärgiks on aidata SiM-il mõista, hinnata ja juhtida VA/KA toimimist ohustavaid asjaolusid, et tagada VA/KA ülesannete edukas täitmine, vähendada võimalikke tagasilööke ning ohjata ja suunata tulevikusündmusi. Riskijuhtimine annab võimaluse vigu ennetada ja realiseerunud probleemide põhjuseid analüüsides leida neile lahendusi JKS-is tehtavate muudatuste abil.

Riskijuhtimine on osa sisekontrollisüsteemist, juhtimise hea tava ja juhtkonna kohustus. Riskijuhtimise abil kindlustatakse VA/KA sisekontrolli süsteemide toimimine: probleemide ennetamine ja lahendamine ning seeläbi tegevuste kvaliteet ja koosõla õigusaktidega. Riskijuhtimine on eelkõige kvaliteedijuhtimise instrument, mille abil kaardistatakse regulaarselt tööprotsesside kitsaskohti ja otsitakse neile lahendusi.

2.1 Riskide hindamine

JKS riskide puhul jaotatakse hinnatavad riskid VA/KA põhivaldkondade alla (vt p 3.1).

Pettuse riskide puhul identifitseerib VA/KA need riskid, mis sobituvad paremini HOME fondide rakendamise Eesti konteksti (nt toetuse saajateks on enamasti riigiasutused sh SiM valitsemisala asutused) ning võtaks arvesse siinseid eripärasid.

Juhul, kui SiM-is kehtestatakse eraldi riskide hindamise kord, võib VA/KA JKS riskide hindamise ning pettuse riskide hindamise koormuse vähendamiseks ühildada asutuse üldise riskijuhtimise protsessiga eeldusel, et seda võimaldab teha mõlema protsessi eesmärk, meetodika ja ajakava.

2.2 Riskide hindamise sagedus

Kuigi kohalduvad õigusaktid ei näe JKS riskide hindamisel ette sagedust (tuues välja vaid, et riske tuleb hinnata vajadusel ning eelkõige siis, kui toimunud on suuremad muutused juhtimis- ja kontrollisüsteemides), on VA/KA JKS riske hinnatud üldjuhul üks kord aastas. Selline sagedus on olnud õigustatud, kuna on taganud maandamismeetmete õigeaegse rakendamise.

Pettuse riskide osas on EK kehtestanud oma juhenditega kohustuse hinnata pettuse riske mitte harvem kui kord kahe aasta jooksul, sõltudes riskide tasemetest. Kuna pettuse riskid ning JKS võivad kattuda ning pettused võivad olla osa süsteemist, hinnatakse neid samaaegselt.

2.3 Riskide hindamise üldine korraldus

VVO juhataja või tema poolt määratud VVO teenistuja kaasab riskide hindamise tiimi VA/KA funktsioone täitvaid teenistujaid VVO-st ja teistest SiM osakondadest, et tagada võimalikult lai valdkondade katmine ning kompetents.

Kuna valdavat osa VA/KA ülesannetest täidab SiM VVO, vastutab VA/KA riskide hindamise eest VVO juhataja või tema poolt määratud VVO teenistuja.

Enne iga hindamisprotsessi algust on soovitatav viia läbi riskide hindamist tutvustav infotund hindamistiimi liikmetele. Infotunni käigus selgitab VVO juhataja või tema poolt määratud VVO teenistuja riskide hindamise põhimõtteid, ajakava, meetodikat ning töökorraldust.

Pärast hindamistulemuste selgumist määratakse olulistele riskidele (mille puhusrisk on olnud kriitiline ja jääkrisk on tingimuslik või mille jääkrisk on kriitiline) maandamismeetmed, täitmise tähtajad ning täitmise eest vastutajad.

Kui hindamise käigus selgub, et mõni tuvastatud risk ei ole VA/KA risk, siis tuuakse see välja välise riskina. Väliste riskide väljatoomine on vajalik selleks, et kaardistada kõik JKS efektiivse toimimisega seotud riskid. Soovitatav on välja tuua ka riskid, mille osas on VA/KA otsustanud võtta riskivalmiduse – nende jaoks ei pea täiendavaid maandusmeetmeid planeerima, kuid asutus peab riski teadvustama.

Riskide hindamisega seotud dokumendid säilitatakse SiM VVO võrgukettal (meetodika, hindamise tulemused, maandustegevuste info).

3. Riskide hindamise meetodika

JKS riskide hindamisel kasutatakse kvalitatiivset riskianalüüsi - tõenäosuse ja mõju hindamisel kasutatakse subjektiivseid andmeid, so ekspertteadmisi ja varasemat kogemust. Individuaalne

hindamine on vajalik võimalikult erapooletu tulemuse saamiseks ja vältimaks domineeriva/subjektiiivse arvamuse kõlama jäämist hindamistulemustes.

Riskide identifitseerimiseks, riskide hindamiseks, maandamismeetmete ning tähtaegade ja vastutajate sõnastamiseks kasutatakse vormi (Exceli tabel), mis on toodud lisas 2.

3.1 Riskide põhivaldkonnad

Riske käsitletakse tööprotsesside põhiselt ja põhivaldkonnad on järgmised:

- **Politika kujundamine**

Riskid, mis on seotud peamiselt õigusaktide ja muude dokumentide ettevalmistamise ja väljatöötamisega planeerimise faasist kuni nende jõustumiseni.

- **Fondi vahendite rakendamine (VA/KA ülesanded)**

Riskid, mis võivad tuleneda tegevustest, mis ajaliselt jäävad vahemikku õigusaktide/alusdokumentide jõustumisest kuni taotluse rahuldamise otsuste jõustumiseni, aga ka rakenduskava seirega seotud riskid.

- **Projektide rakendamine (järelevalve/juhtimiskontrollid)**

Riskid, mis võivad esile kerkida erinevate kontrollide läbiviimisel (kulude abikõlblikkuse kontroll, paikvaatlus, riigihangete õiguspärasuse kontroll, tulu teenimise kontroll, finantskorrektsioonide tegemine, projektide järelkontroll) ja toetuse saajate võimalikud rikkumised.

- **Pettuse riskid**

Riskid, mis võivad esile tulla tulemuste ja eesmärkide saavutamise ja vahendite ärakasutamise valdkonnas nii projekti, meetme kui ka prioriteetse suuna tasandil.

- **Muud riskid**

Riskid, mis on seotud asutuse teenistujatega, sh nende kompetentsi ja töökorraldusega, infosüsteemide arendamise või kasutamisega, aga ka muud riskid, mis eelnevate kategooriate alla ei sobi.

3.2 Riskide sõnastamine

Riskide hindamise esimese etapina identifitseerivad hindamistiimi liikmed riskid individuaalselt, seejärel grupeeritakse sarnased riskid ning hindamistiimi liikmed lepivad ühiselt kokku riskide sõnastuse. Riski sõnastus peab olema piisavalt konkreetne ja täpne, et selle olemust suudaks mõista ka see, kes riski ise sõnastanud ei ole. Kõik sõnastatud riskid paigutatakse punktis 3.1 nimetatud põhivaldkondade alla.

Sõnastatud risk peab andma vastuse kolmele küsimusele:

- mis võib juhtuda?
- mille tõttu?
- tuues kaasa mida?

Oluline on jälgida, et kirja ei saaks ainult juba juhtunud intsidendid. Kui midagi on juba

juhtunud ja selle uuesti juhtumine on kindel, ei ole tegemist enam riskiga. Riskina tuleb kirja panna olukord, kus midagi on juba juhtunud ning ei ole välistatud, et sama asi võib korduda.

Riskide sõnastamisel tuleb eelkõige keskenduda VA/KA-sisestele riskidele, kuid vaatluse alt ei saa välja jätta ka väliskeskkonnast tulenevaid riske, mis avaldavad VA/KA tegevusele otsest mõju. Seda silmas pidades peab VA/KA kaaluma ka oma riskitaluvust ja riskivalmidust. On võimalik, et hindamistiim küll tuvastab riski, kuid on arusaadav, et antud riski vähendamiseks ei pruugi abi olla ka maandamismeetmetest ning riski tuleb aktsepteerida. Sellised riskid on vajalik siiski sõnastada ja ka hinnata, kuid ära tuleb märkida see, et riski aktsepteeritakse.

Riskide hindamise eesmärgiks ei ole saada kirja võimalikult pikk, vaid võimalikult täpne ja asjakohane riskide nimekiri.

3.3 Olemasolevate maandusmeetmete kirjeldamine

Pärast riski sõnastamist mõeldakse läbi, millised on need meetmed, mida on juba praeguseks riskiga tegelemiseks rakendatud. Tähelepanu tuleb pöörata sellele, et olemasolevate maandusmeetmete puhul peavad kirjeldatud tegevused olema ka realselt juba ellu viidud (mitte olema alles plaanimisjärgus).

3.4 Riskide hindamise etapp

Pärast riskide ja olemasolevate maandusmeetmete sõnastamist antakse riski mõjule ja tõenäosusele hinnang ilma maandamismeetmeid arvestamata, st esmalt selgitatakse välja puhas risk ning seejärel arvestades olemasolevaid maandamismeetmeid ehk hinnatakse jääkriski järgmiselt:

- mõju all mõistame kahju, mida võib põhjustada konkreetse riski avaldumine VA/KA-le tervikuna (nii tulemuste kui eesmärkide saavutamise vaatest);
- tõenäosuse all mõistame seda, kui tõenäoliselt hinnatakse konkreetse riski avaldumise võimalust.

Riskide hindamisel kasutatakse skaalat (maatriksit) sügavusega 4x4, sest see võimaldab hinnata ka riske, mille ilmumine on väga tõenäoline, kuid mõju tähtsusetu või riski ilmumise tõenäosus on üliharv, kuid mõju kahjustav. Seega antakse nii mõjule kui tõenäosusele hinnang vahemikus 1-4.

Tabel 2. Mõju hinnete selgitused

Hinne	Hinnang	Kokkuleppeline tähendus
1	Tähtsusetu mõju	Riski avaldumisel ei ole käimasolevad ja planeeritavad tegevused häiritud.
2	Vähene mõju	Riski avaldumisel on küll tegevused häiritud, kuid see ei põhjusta lisaressursside (aeg, raha, teadmised) vajadust.
3	Oluline, aga kontrollitav	Riski avaldumisel on tegevused oluliselt häiritud, kuid see ei põhjusta eesmärkide mittesaavutamist.
4	Kahjustav mõju	Riski avaldumisel on tegevused oluliselt häiritud ning eesmärkide saavutamiseks on vaja oluliselt lisaressursse või ei ole eesmärgid saavutatavad.

Tabel 3. Tõenäosuse hinnete selgitused

Hinne	Hinnang	Kokkuleppeline tähendus
1	Üliharv	Riski avaldumine on praktiliselt võimatu.
2	Vähetoenäoline	Riski avaldumine on teoreetiliselt küll võimalik, aga praktilisi juhtumeid on üksikuid.
3	Tõenäoline	Riski avaldumise tõenäosust toetavad mõningad tõendusmaterjalid.
4	Väga tõenäoline/vältimatu	Riski avaldumise tõenäosust toetavad selged tõendusmaterjalid, selle avaldumine tulevikus on vältimatu või on risk juba avaldunud.

Mõju ja tõenäosuse hinnete korrutamisel tekib riski aste: väheoluline, madal, tingimuslik või kriitiline. Riski astme määramisel juhindutakse alljärgnevast skaalast:

Tabel 4. Jääkriski astmete selgitus

Riski aste	Skoor	Olulisuse määratlus
Väheoluline risk	1-2	Probleemid, mis ei vaja hetkel reageerimist (aktsepteerit).
Madal risk	3-6	Probleemid, mis vajavad perioodilist jälgimist, kuid ei nõua spetsiaalseid uusi tegevusi (jälg).
Tingimuslik risk	7-11	Probleemid, mis nõuavad pidevat jälgimist ning mis nõuavad maandamisemeetmeid (maanda).
Kriitiline risk	12-16	Probleemid, mis nõuavad kohest tegutsemist (väldi).

Oluliste/kõrgete riskidena peetakse silmas riske, mille:

- 1) puhta riski tase on „kriitiline“ ja jääkriski tase on „tingimuslik“
- 2) jääkriski tase on „kriitiline“.

3.5 Täiendavate maandusmeetmete kirjeldamine ning tähtaegade ja vastutajate määramine

Tingimuslikele ja kriitilistele riskide sõnastatakse täiendav maandamisemeede.

SiM juhtkond hindab ka asutuse riskivalmidust ning juhul, kui riski ollakse valmis aktsepteerima, ei pea riskile täiendavaid maandusemeetmeid sõnastama. Samas võib juhtkond otsustada sõnastada maandamisemeetmed ka riskidele, mis ei ole olulised/kõrged.

Maandamisemeetmetele määratakse vastutaja ning tähtaeg meetme elluviimiseks.

VA/KA ülesandeid reguleerivad õigusaktid ja juhendid

EL tasandi õigusaktid

2014-2020 EL eelarveperiood

Euroopa Komisjoni (EK) delegeeritud määrus (EL) nr 2014/1042:

- artikkel 2 (Vastutava asutuse määramiskriteeriumid ja -kord) lõige 1 sätestab: „*Asutusel, mis määratakse vastutavaks asutuseks, peab olema halduskorraldus ja sisekontrolli süsteem, mis vastavad käesoleva määruse lisas sätestatud kriteeriumidele („määramiskriteeriumid“). Määramiskriteeriumites käsitletakse:*
 - a) sisekeskkonda,*
 - b) kontrollitegevusi,*
 - c) sisemist teavitamist ja teabevahetust,*
 - d) sisejärelvalvet ja -aruandlust.**Liikmesriigid võivad kehtestada täiendavaid määramiskriteeriume, et võtta arvesse vastutava asutuse suurust, ülesandeid ja muid omadusi.“*
- Lisa (Vastutava asutuse määramise kriteeriumid) lõige H sätestab: *Eeskirjade eiramise avastamise kord ja pettusevastane võitlus ja selle punkt 3: Proportsionaalsete pettusevastaste meetmete kehtestamise kord.*

EK rakendusmäärus (EL) nr 2017/646:

- artikkel 3a (Kriteeriumid juhtimis- ja kontrollisüsteemide tõhusas toimimises esinevate puuduste kindlakstegemiseks) lõiked 1 ja 2 sätestavad:

*1. Komisjon annab oma hinnangu juhtimis- ja kontrollisüsteemide tõhusale toimimisele lähtuvalt kõigi selliste kättesaadavate auditite tulemustest, mida tegid liikmesriigid, komisjoni talitused ja Euroopa Kontrollikoda, lähtuvalt Euroopa Pettustevastase Ameti tehtud uuringute tulemustest või mis tahes muust teabest, kooskõlas määramiskriteeriumitega, millele on viidatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 1042/2014 (*1) artikli 2 lõikes 1.*

Komisjoni hinnang hõlmab rakenduskava sisekontrollikeskkonda, vastutava asutuse juhtimis- ja kontrollitegevusi, auditeerimisasutuse kontrolli- ja auditeerimistegevusi ning selle aluseks on lisa tabelis 1 esitatud põhinõuete täitmise kontroll.

2. Lõikes 1 viidatud põhinõuetest kinnipidamine vastavalt lisa tabelis 2 esitatud kategooriatele on vajalik, et hinnata iga pädeva asutuse tõhusat toimimist ja jõuda üldise järelduseni seoses juhtimise ja kontrollisüsteemiga. Üldistes järeldustes juhtimise ja kontrollisüsteemi kohta võetakse arvesse leevendavaid või süvendavaid tegureid.

- Lisa (Juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavad põhinõuded ning nende klassifitseerimine seoses nende tõhusa toimimisega) lõige 7 sätestab: *Tõhus eeskirjade rikkumise ennetamise, tuvastamise ja korrigeerimise meneluse rakendamine, kaasa arvatud proportsionaalsed pettusevastased meetmed*

2021-2027 EL eelarveperiood

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/1060:

- Artikkel 69 (Liikmesriikide kohustused) lõige 1 sätestab: *Liikmesriikidel on oma programmide jaoks käesoleva jaotise kohased juhtimis- ja kontrollisüsteemid ning nad tagavad nende toimimise kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega ja XI lisas loetletud peamiste nõuetega. Sama artikli lõikes 11 on sätestatud: Igal liikmesriigil on hiljemalt esimese eelarveaasta lõppmakse taotluse esitamise ajaks ning mitte hiljem kui 30. juuniks 2023 koostatud juhtimis- ja kontrollisüsteemi kirjeldus vastavalt XVI lisas*

esitatud vormile. Liikmesriik ajakohastab kõnealust kirjeldust, et võtta arvesse kõik hilisemad muudatused.

- Artikkel 74 (Korraldusasutuse poolt elluviidav programmijuhtimine) lõige 1 punkt c ja d sätestavad:
(c) rakendab tulemuslikke ja proportsionaalseid pettusevastaseid meetmeid ja menethusi, võttes arvesse kindlakstehtud riske;
(d) ennetab, avastab ja kõrvaldab õigusnormide rikkumisi;
- XI lisa (Juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavad peamised nõuded ning nende süsteemide klassifitseerimine – artikli 69 lõige 1) tabelis 1 (Juhtimis- ja kontrollisüsteemidele esitatavad peamised nõuded) punkt 7: Proportsionaalsete pettusevastaste meetmete tõhus rakendamine korraldusasutuses
- XVI lisa (Juhtimis- ja kontrollisüsteemi kirjelduse vorm – artikli 69 lõige 11) lõige 2 (Korraldusasutus) punkt 2.1.5: *Raamistik, millega tagatakse, et vajaduse korral toimub asjakohane riskijuhtimine, eelkõige juhul, kui juhtimis- ja kontrollisüsteemi muudetakse märkimisväärselt.*

Euroopa Komisjoni juhendid

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid. Juhised liikmesriikidele ja programmi rakendamisse kaasatud asutustele. Pettuseriski hindamine ning tõhusad ja proportsionaalsed pettusevastased meetmed, nr EGESIF_14-0021-00 (*EGESIF_14-0021-00 – 16/06/2014*)

Juhises esitab EK soovitusel korraldusasutustele tõhustate ja proportsionaalsete pettusevastaste meetmete rakendamise kohta.

Riigisisised õigusaktid ja juhendid

Vabariigi Valitsuse seadus

- § 49. lõige (1) punkt 13¹ sätestab, et minister vastava ministeeriumi juhina tagab sisekontrolli süsteemi rakendamise ja siseaudiitori kutsetegevuse korraldamise ministeeriumis ja ministeeriumi valitsemisalas olevates valitsusasutustes ning valitsusasutuste hallatavates riigiasutustes;
- § 92¹. Lõige (1) sätestab, et sisekontrolli süsteem on valitsusasutuse ja valitsusasutuse hallatava riigiasutuse juhtimisel rakendatav seaduslikkusele ja otstarbekusele suunatud terviklik abinõude kompleks, mis võimaldab tagada õigusaktidest kinnipidamise; vara kaitsuse raiskamisest, ebasihipärasest kasutamisest, ebakompetentsest juhtimisest ja muust sarnasest tingitud kahju eest; asutuse tegevuse otstarbekuse asutuse ülesannete täitmisel; ning asutuse tegevusest tõese, õigeaegse ja usaldusväärse informatsiooni kogumise, säilitamise ja avaldamise.

„Riskijuhtimine. Juhendmaterjal täidesaatva riigivõimu asutustele.“ Rahandusministeerium, 2013¹

Juhend sätestab, et „Riskide hindamise ja haldamise kohustust avaliku sektori asutustele õigusaktides sätestatud ei ole./.../ Samas sisekontrollisüsteemi rakendamise kohustus valitsusasutustes ja valitsusasutuste hallatavates riigiasutustes (edaspidi asutus) tuleneb vabariigi valitsuse seadusest, mille kohaselt vastutab täidesaatva riigivõimu asutustes sisekontrollisüsteemi rakendamise ja selle tulemuslikkuse eest asutuse juht. Siinkohal on

¹ <https://www.fin.ee/riik-ja-omavalitsused-planeeringud/riigihaldus/organisatsioonide-juhtimiskvaliteet>

oluline rõhutada, et tõhusa sisekontrollisüsteemi kujunemise eelduseks on vähemalt riskianalüüsi toimimine.“

„Siseministeeriumi valitsemisala projekti- ja riskijuhtimise kontseptsioon.“ Siseministeerium, 2018

Alates 2017. aastast korraldab Siseministeeriumi (SiM) ja tema valitsemisalas riskide tuvastamist, hindamist ja protsessi elluviimist SiM strateegia- ja arendusosakond vastavalt SiM juhtkonnale 18.12.2018 tutvustatud „Siseministeeriumi valitsemisala projekti- ja riskijuhtimise kontseptsioonile“ (edaspidi: kontseptsioon)² ning Siseministeeriumi ja tema valitsemisala asutuste strateegilise planeerimise, seire ja aruandluse korrale³.

Kontseptsioon käsitleb igapäevase töö planeerimise ja elluviimise ehk avaliku halduse mõistes neid tööliine (ennekõike valdkondliku arengukava tase, asutuse tegevuskava tase ning tööplaan tase), millele **ei ole** kehtestatud eraldiseisvaid regulatsioone. Kuna EL vahendite rakendamisele **on** kehtestatud eraldiseisev regulatsioon, võtab käesolev raamistik riskide hindamisel ja juhtimisel arvesse kontseptsioonis toodud põhimõtteid.

Kontseptsioonis on rõhutatud, et *strateegilise planeerimise süsteem SiM valitsemisalas peab toimima nii, et riskijuhtimine oleks igapäevatöö loomulik osa. Töökorraldus ja kultuur peavad olema üles ehitatud nii, et teenistujad ei pea otseselt teadvustama, et nad osalevad igapäevaselt oma valdkonna riskide defineerimisel vaid see toimib loomuliku osana igapäevatöös strateegilisel (arengukava) ja operatiivtasandil (asutuse tegevuskava, tööplaan).*

²18.12.2018 SiM teemade tutvustamise ja arutelu koosoleku protokoll, 20.12.2018 nr 1-9/1059, <https://delta.sim.sise/n/document/1d4aecb5-49b3-4a08-8376-0f2ff955d7d6>

³01.10.2020 siseministri käskkiri nr 1-5/115

Riskide hindamise vorm

Riskide hindamise
vorm 2022.xlsx